Herning Folkeblad: hf@herningfolkeblad.dk
Chefredaktør: Vibeke Larsen • Tlf: 96 26 37 37

Projektleder Thomas Sørensen fra Herning Vand A/S ved godt, hvad han skal lave de næste seks-syv år. Han styrer nemlig forsyningsselskabets for tiden største projekt i Sunds, hvor anlæggelse af nye kloak- og regnvandsledninger først ventes færdige i 2022.

FOTO: TOM LAURSEN

Kloakrenovering foran tidsplanen

Arbejdet med at separere regnvand fra spildevand i Sunds vil i de kommende år bidrage til, at grundvandet stiger

AF BO LUNDGAARD
blg@herningfolkeblad.dk

RENOVERING Kastanievej er i disse dage spærret på midten af et stort gravearbejde - og nede i hullet står anlægsstruktør Christian Bjerre fra Sunds Entreprenør.

Han arbejder sammen med entreprenør Henry Povlsen, der sidder i en gravemaskine og laver det tunge arbejde med at anlægge byens nye regn- og spildevandsledninger, som skal stå færdige om seks år i 2022.

Vi skal lige have skubbet røret lidt længere ind, viser Christian Bjerre med en håndbevægelse.

Larmen fra maskinen betyder, at de to kolleger må kommunikere med indøvede fagter. Men det er ikke et problem på Kastanievej, hvor de store regnvandsrør skal lægges i jorden med præcision og et korrekt fald, der bliver kontrolleret med laser.

For stor indsivning

Kloakarbejdet i Sunds er det for tiden største projekt hos Herning Vand A/S.

- Vi er en smule foran tidsplanen. Det skyldes ikke mindst, at vi har nogle dygtige folk på opgaven, siger projektleder Thomas Sørensen, som dermed afleverer et skulderklap til de fagfolk, der laver det fysiske arbejde i gaderne.

De gamle spildevandskloakker skal skiftes, fordi der skal laves såkaldt regnvandsseparering i det meste af byen.

- De eksisterende kloakker er pivutætte. Da grundvandet står meget højt i Sunds, er der en årlig indsivning på omkring 800:000 kubikmeter grundvand i de gamle rør. Prisen for at håndtere den ekstra mængde løber op i halvanden million kroner om året, tilføjer projektlederen.

De 800.000 kubikmeter vand svarer i øvrigt til et gennemsnitlig årligt vandbrug i over 5000 parcelhuse, så det er ikke bare en vandpyt ...

Fem års frist

Husejerne har fem år til at separere regnvandet på deres matrikler. Priserne spænder vidt - alt efter grundens indretning og arbejde med eventuelle belægningssten - og Herning Vand anbefaler, at man indhenter tilbud fra tre kloakmestre for at finde den rigtige pris.

Det billigste er at få arbejdet gjort, når entreprenørfirmaet alligevel er i gang i gaden, fordi der så er gratis tilslutning i den brønd til separeringen, der skal etableres inde på husejernes matrikler.

Hvis entreprenøren er blevet færdig på stedet, skal husejerne selv betale for tilslutningen, når der skal graves igen.

- Vi kan godt mærke, at huskøbere i Sunds er meget bevidste om den separering, der skal ske i de kommende år. Ofte ringer de til os, før de ringer til ejendomsmægleren, siger Benny Nielsen, som dermed understreger, at separeringen betyder noget i en salgssituation.

- Hvis en køber har valget mellem to lige gode ejendomme, hvor kun den ene er separeret, så ved man jo godt, hvilken én han eller hun vælger, tilføjer han.

Pumper i døgndrift

De fleste borgere i Sunds er klar over, at grundvandet står højt. Men hvis man er i tvivl, kan man konstatere det ved selvsyn på Kastanievej.

En stribe blå sugespidser er stukket i jorden langs udgravningen, hvor grundvandet holdes lavt i døgndrift. Hver eneste time suger pumperne 40 kubikmeter vand, der ryger gennem et sandfang og en olieudskiller, inden det ender i Sunds Sø.

- Hvis ikke vi gjorde det, så ville vi stå i et kæmpe mudderbad. Det ville være umuligt at arbejde, konstaterer Henry Povlsen.

Det er ikke alle ledningskort, der er i overensstemmelse med virkeligheden. Så ind i mellem støder entreprenørselskabet på andre rør og kabler til vand, fjernvarme og el, som må flyttes, fordi de blokerer for de nye kloakker.

Når arbejdet på Kastanievej er færdig, begynder gravearbejdet i foråret 2017 på Idrætsvej, Birkevej og Pilevej. Bagefter går man i gang på Vibevej og Teglgårdvej, hvor arbejdet vil strække sig ind i 2018.

Grundvand vil stige

Kloakarbejdet vil uvægerligt få den konsekvens, at det i forvejen højtliggende grundvand i Sunds vil stige yderligere, når de nye kloakker står færdige.

- Vi har lavet et kort med et skøn over, hvordan grundvandet vil stå, når kloakkerne bliver tætte. Vi har også fortalt borgerne, at de risikerer at få en udfordring, fortæller afdelingsleder Benny Nielsen fra Herning Vand.

Stigningen vil få grundvandet til at ligge på nul tættest ved søbredden - altså lige under jordoverfladen. I resten af byen vil vandet stå mellem én, to og tre meter under jorden afhængig af jordbundsforholdene.

Det anslås, at grundvandet kan stige mellem 1 og 15 centimeter.

- Desværre er der intet alternativ. Klimaforandringerne medfører mere regn, begrunder han og oplyser, at for eksempel tre millimeter regn vil få grundvandet til at stige 10 millimeter.

Den udregning skyldes kort fortalt, at der i byens sandede jorde kun er plads til regnvandet mellem sandkornene.

Mulighed for drænlaug

Husejere uden kælder vil næppe få problemer efter kloakarbejdet, lyder meldingen fra Herning Vand.

Men har man en tør kælder, som i dag ligger tæt på grænsen af vandspejlet, kan man få nogle centimeter vand i kælderen, hvilket selvfølgelig er stærkt ubehageligt, for dem det går ud over.

Herning Vand må ikke bortlede grundvand, som lovgivningen er skruet sammen i dag.

Til gengæld tilbyder selskabet, at de berørte husejere for egen regning kan få lagt et drænrør til bortledning af deres grundvand, når selskabet alligevel er i gang med gravearbejdet.

Det arbejde vil være dyrere for husejerne, når rørledningerne først er dækket til.

- Vi er ikke sikre på, om nogen overhovedet vil benytte sig af tilbuddet. Husejerne vil i så fald skulle lave et drænlaug med en pumpestation. Det kan godt blive dyrt, siger Benny Nielsen, men lover at tilbuddet står ved magt.

Geologisk forskningsprojekt på vej

EU-projekt med deltagelse af geologer skal give et bud på løsninger, der kan dæmme op for det stigende grundvand i Sunds

AF BO LUNDGAARD
blg@herningfolkeblad.dk

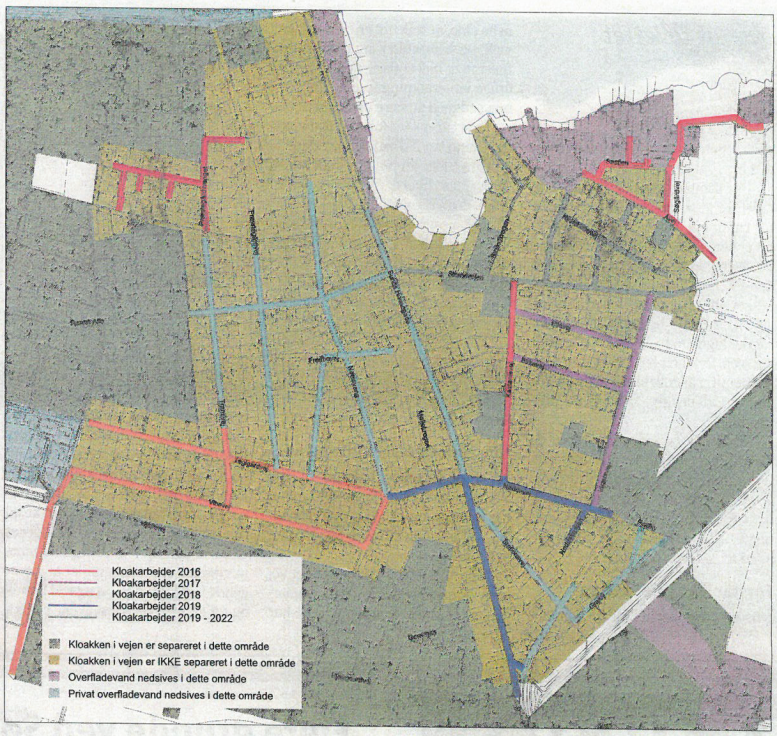

Det er kun det gamle Sunds, som skal have nye kloakker. I de nyere boligområder rundt om centrum er der allerede regnvandssepareret. På kortet kan man se, hvornår Herning Vand forventer at skulle grave i de enkelte områder.
ILLUSTRATION: HERNING VAND A/S

GRUNDVAND Stigende grundvand er en udfordring i Sunds, fordi grundvandet i forvejen står meget højt.

Men nu er der hjælp på vej fra GEUS - De Nationale Geologiske Undersøgelser for Danmark og Grønland - som fra 2016 til 2018 vil hjælpe med at fastlægge, hvordan vandet i Sunds bevæger sig i undergrunden.

Der er tale om EU-projektet »Topsoil«, som har til formål at belyse problemerne med terrænnært grundvand i kombination med klimaforandringer.

Statsgeolog Thomas Vangkilde-Pedersen fra GEUS i Aarhus oplyser, at man i første omgang går efter at få lavet en geologisk model for Sunds, som kan danne grundlag for en grundvandsmodel.

- Vi undersøger de geologiske lag i undergrunden og opstiller en hydrologisk model, som kan regne på grundvandsstrømning. Meget simpelt kan man sige, at vand strømmer fint gennem sand, hvorimod lerlag forhindrer vandet i at strømme frit, siger statsgeologen.

Han oplyser, at man i arbejdet skal inddrage eksisterende informationer om geologien fra eksempelvis boringer og hydrologiske data om blandt andet nedbør, fordampning, vådområder og vandløb.

Forskningsprojektet indebærer også geofysiske metoder, hvor man måler jordens elektriske modstand, som kan omsættes til geologisk information. Her har sand typisk høj elektrisk modstand, mens ler har lav modstand.

- GEUS er med i projektet for at levere vidensgrundlaget. For at forstå grundvandsstrømmene, må man forstå geologien. Når det er på plads, kan man teste forskellige scenarier for at finde ud af, hvad der er den optimale løsning, siger Thomas Vangkilde-Pedersen.

Risiko for forurening

Topsoil-projektet har også deltagelse af Herning Kommune, Region Midtjylland og Herning Vand A/S.

Region Midt vil lave et supplerende vandpejleprogram, mens Herning Vand i forbindelse med kloakarbejdet og de midlertidige grundvandssænkninger løbende tager vandprøver, som blandt andet kontrollerer renheden.

Forsyningsselskaber - som for eksempel Herning Vand A/S - må ikke selv dræne og bortlede vand, fordi det betragtes som permanent grundvandssænkning, som kommunen skal give tilladelse til.

- Myndighederne er meget påpasselige med at tillade grundvandssænkninger. For det første har det indvirkning på områdets bygninger, der kan sætte sig og slå revner. For det andet kan det trække forurening med sig fra andre steder, siger projektleder Thomas Sørensen.

Hollandsk ekspertise

Grundvandssænkninger kan skabe forurening, fordi et drænet område kan suge vand fra andre områder, som dermed strømmer gennem forurenet jord.

- Derfor tager vi også prøver af grundvandet med jævne mellemrum for at konstatere, om det er rent. Opdager vi en forurening, stopper vi grundvandssænkningen øjeblikkeligt, siger han.

Afdelingsleder Benny Nielsen fra Herning Vand oplyser, at man i Holland - som også ligger meget lavt i forhold til vandspejlet - har gennemført drænplaner i byområder, hvor vandselskaberne tager sig af bortledningen og dermed holder grundvandet nede.

- Strengt taget kunne vi godt gøre noget tilsvarende. Men det vil kræve en lovændring, og at man begynder at betragte problemerne fra en anden synsvinkel, tilføjer Benny Nielsen.

En pind i jorden

Fra Herning Kommune siger formand for teknik- og miljøudvalget Finn Stengel Petersen (S), at han er bekymret for det stigende grundvand i Sunds, som vil komme til at koste en del penge, uanset hvilken løsning man vælger.

- Grundvandet i Sunds står så højt, at mange beboere kan få deres egen private vandboring, hvis de stikker en pind i jorden. Det siger noget om, hvor stort problemet er, hvis det stiger yderligere, siger Finn Stengel Petersen.

Af samme grund er han glad for forskningsprojektet, som måske kan vise nogle løsninger, man ellers ikke har kunnet tænke sig frem til.

- Måske ender vi med at skulle gøre tingene ligesom hollænderne. Det har været overvejet at lave en vandledning fra Herning til Ringkøbing. Men sådan et pumpeanlæg vil være meget dyrt i drift, siger han.

Sunds Sø sætter grundvandshøjden

Vandstanden i Sunds Sø udgør en hårfin grænse mellem muligheden for sejlads og risikoen for oversvømmelse

AF BO LUNDGAARD
blg@herningfolkeblad.dk

INFOMØDE Grundvandsspejlet under jorden i Sunds er styret af overfladehøjden i Sunds Sø.

Den svinger for tiden omkring 70 centimeter om året. Og højden er størst om vinteren, som også er den årstid, hvor husejerne med kældre kan opleve de største problemer med opstigende grundvand.

Herning Vand inviterede i oktober til orienteringsmøde for formændene for de forskellige grundejerforeninger i byen.

Formålet var at fortælle om kloakprojektets etape 2 og konsekvenserne af kloakrenoveringen. På mødet blev formændene præsenteret for et kort over Sunds, der viser, hvor risikoen for forhøjet grundvandsstand er størst.

Stryget ved Sunds Nørreå

Ifølge afdelingsleder Benny Nielsen fra Herning Vand tog grundejerforeningerne imod informationen med stor interesse.

En af dem er afgående formand for paraplyforeningen Sunds Sø Grundejerforening, Poul Jakobsen, som oplyser, at foreningen overvejende kun har én interesse; Det er at holde en nogenlunde konstant årlig vandstand i søen.

- Hvis vandstanden bliver for lav, kan man dårligt nok sejle. Hvis den bliver for høj, oversvømmes grundene ned til søen, siger Poul Jakobsen, som mener, at det bør overvejes at regulere højden på udløbet ved Sunds Nørreå i den vestlige ende af søen.

Her var der tidligere en ålekiste, som i dag er fjernet og erstattet af et stryg i form af en egetræssvelle, som søens vand kan løbe over om vinteren.

Nedsivning er tilladt

Poul Jakobsen er ikke begejstret for de nye regnvandsledninger, idet han mener, at husejerne i Sunds bør foretage langt mere nedsivning af regnvand for på den måde at hjælpe til at holde en konstant vandstand i søen.

Der er flere grundejere - specielt tæt på søen - som i dag nedsiver deres regnvand.

Ifølge Herning Vand er der heller ikke noget til hinder for, at husejerne nedsiver deres regnvand på egen grund - enten ved at grave en faskine eller simpelthen lade regnvandet løbe ud på græsplænen.

Nye bassiner på vej

Når regnvandet i 2022 er fuldt adskilt fra spildevandet i kloakledningsnettet, vil Sunds Renseanlæg blive nedlagt.

Til den tid skal alt spildevand fra Sunds pumpes ind til Herning Renseanlæg, mens det rene regnvand skal lande i forskellige bassiner, hvorfra det langsomt udledes til åer og vandløb.

Det drejer sig blandt andet om bassiner ved Malmkær Bæk for enden af Fyrrevej, ved Kølbæk syd for Hjejlevej og ved Tværmosebæk vest for Skalmejeskolen.